

ПРОКОЛНАТА ЗЕМЈА

Клер Лесли Хол

За Џејк, Маја и за Филикс: моето трисвездие

Прв дел
Гејбриел

Фармерот е мртов; мртов е, а единственото нешто што ги интересира сите, е кој го убил. Несреќен случај ли било или убиство? Изгледа како да било убиство, велат, таа прострелна рана во срцето, толку прецизно стрелано, сигурно било намерно.

Чекаат да проговорам. Два пара очи, неумоливо впени со втренчен поглед кон мене. Но, како можам да им го кажам она што тој сака да им го кажам, оние зборови кои ги вежбавме одново и одново, во минутите пред да стаса полицијата?

Одмавнувам со главата, ми треба повеќе време.

Точно е што велат: во последниот миг, пред очи ти излегува целиот живот. Повторно сме она момче и она девојче, со сите нешта пред нас, со величествен потег светлина и чудесна убавина, со след ноќи под ѕвездите.

Тој чека да го погледнам, а кога го погледнувам, ми се насмевнува за така да ми покаже дека сè е в ред, и најкусо можно кима со главата.

Кажи ѓо, Беџ. Сеѓа кажи ѓо.

Повторно му го погледнувам лицето, тоа лице за мене убаво тогаш, и сега, и засекогаш, уште еден последен поглед меѓу нас, пред да се смени сè.

1968 година

Хемстон, Њу Дорсет

„Гејбриел Волф се вратил да живее во Медоулендс“, вели Френк, а неговото име ми експлодира в уши додека појадуваме. „Сега е разведен. Само тој и синот се, се маткаат низ големана куќа“.

„Ох“.

Изгледа само тоа имам да го кажам.

„И јас така мислев“, вели Френк. Станува од неговиот крај на масата, ја заобиколува додека ми приоѓа, ми го зема лицето в дланки, ме бакнува. „Нема да му дозволиме на тој токмак да ни создава мака. Немаме што да бараме со него“.

„Кој ти кажа?“

„Синоќа беше главна тема во пабот. Изгледа најмил два огромни камиони за да ги донесе овде сите нивни работи од Лондон“.

„Гејбриел не поднесуваше да е овде, зошто би се враќал?“

Чудно чувство ми дава на јазикот кога му го изговарам името, ова е првпат по години да го кажам гласно.

„Нема кој друг да се погрижи за она место. Татко му одамна е починат, мајка му е на друг крај од светот. Камо среќа да е до гуша во лајна од динга“¹. На Френк секогаш му поаѓа од рака да ме насмее.

„А и онака, што останало овде за него?“ вели некако патемно Френк, но ја гледам кај него: онаа неискажана мисла што му минува низ умот. *Освен ѝебе*. „Сигурно ќе распродаде сè и ќе се пресели во Лас Вегас, или во Монте Карло, или на некое друго место каде што се маткаат оние, како се вика...“ – се мачи да го најде вистинскиот поим и изгледа како да му е мило кога го наоѓа – „славни личности“.

Френк ги минува надвор на фармата сите часови од денот и неколку од ноќта додека се грижи за нашите животни и додека ја обработува земјата. Работи понапорно од сите што ги познавам, но секогаш наоѓа време да ја забележи убавината на некое пролетно зајдисонце или ненадејниот, вртоглав прелет нагоре на некоја чучулига: таа ускладеност со временските прилики и со дивниот свет ја носи длабоко во коските. Тоа е едно од многуте нешта што ги сакам кај него. Френк нема време да чита романи или да оди во театар. Не би препознал „св мартини“ дури и некој да му го фрли в лице. Чиста спротивност е на Гејбриел Волф, или барем на оној Гејбриел Волф за кого читаме во весниците.

Гледам како мојот сопруг се потпира до вратата и се наведнува додека си ги обува чизмите. За дваесет минути, кожата до третиот слој ќе му биде впиена со реата од кравји измет.

Некој бучно тропа однадвор на вратата и Френк се сепнува. „Бестрага нека е!“ вели и нагло ја отвора, толку нагло што брат му просто влетува главечки во собата.

Сите наши утра, без исклучок, почнуваат вака.

Тоа е Џими: сè уште вцрвен во лицето од испиеното пиво ноќеска, напалу замижан, со еден прамен коса кој му

¹ Динго (dingho), „диво куче“, вид див пес специфичен за Австралија (заб. на прев.)

стрчи нагоре небаре го зацврстил со гел, и сега вели. „Бет, имаш асприн? Главата ќе ми прсне“.

Ја земам кутијата со лекаства од комодата каде ја чуваме првенствено за употреба при мамурлакот на Џими. Порано, оваа кутија беше полна детски „парацетамол“ и фластери.

Меѓу Френк и Џими има пет години разлика, но толку слично изгледаат што гледано од далеку дури и јас се мадам да препознам кој е кој. Високи се над метро и осумдесет, имаат речиси црна коса и очи толку сини што луѓето често се сепнуваат за да ги погледнат поубаво. Ми имаат кажано дека имаат исти очи како мајка им, иако никогаш сум немала прилика да ја запознаам. И двајцата носат ветви панталони од ребраст сомот и дебелы кошулы, а набргу преку нив ќе го облечат она што го носат секој ден како униформа: морнарскосини работнички комбинезони. Мештаните во селото понекогаш ги нарекуваат „близнаците“, но само на шега; Френк во голема мера се однесува како постар брат.

„Нели рече дека ќе ја допиеш само онаа кригла и ќе завршиш за вечерта?“ му вели Френк на Џими и широко му се насмевнува.

„Пивото е Божја награда за чесната работа завршена преку ден“.

„Тоа, од Библијата да не е?“

„Не е од таму, а треба да биде“.

„Ќе бидеме на пладне кај јагнињата. Се гледаме тогаш?“ ми довикнува Френк додека браќата излегуваат и уште се смеат додека минуваат низ дворот.

Мажите излегоа да молзат, масата во кујната е расчистена по појадокот, па сега има многу други работи кои треба да се завршат. Да перам – има многу за перење, работничките комбинезони на двајцата браќа веќе се на-киснати и ме чекаат да ги изрибам на штицата за перење. Треба да се измијат садовите од појадокот. Треба да се замете подот кој како секогаш да треба да се замете сеедно колку често го метам.

Наместо тоа, си турам шолја тазе кафе, облекувам една стара водоотпорна јакна од Френк и седнувам на масичката од ковано железо од каде има отворен поглед кон нашите полиња, и гледам натаму сè додека не го здогледам она што го барам: три црвени оџаци со различна висина како сиркаат над бушавите зелени крошни на дабовите дрвја онаму на хоризонтот.

Медоулендс.

Прејходно
1955 година

Не знам дека неовластено сум влегла на приватен имот, изгубена сум во мечтите, главата ми е преполна романтични сценарија во кои триумфирам. Се замислувам до некоја фонтана додека во заднина свира преубава оркестарска музика, а младичот страстно ми изјавува љубов. Во тоа време читам многу романи, од Остин и од Бронте, па склона сум кон тоа да забегувам со мислите.

Сигурно сум стоела загледана во небото, да речам буквално со главата в облаци; па судирот се случува како од ведро небо.

„А бе, што, по ѓаволите сега?“

Момчево на кое сум налетала, при што се судривме со рамената, не е никаков јунак од романите. Висок, слабичок и арогантен, како тинејџерска верзија на господин Дарси.

„Не гледаш ли околу себе?“ ми вели. „Ова е приватен имот“.

Малку ми е бесмислено тоа со „приватниот имот“, особено што тој го изговара отсечно и вкочането. Оваа

ливада на која се наоѓаме сега, зелена и брановидна, дабовите дрвја со расцутените крошни високи до небото, сето тоа е Англија во сета нејзина величествена убавина: како кај Китс, како кај Вордсворт. Секој треба да може да ужива во неа.

„Ти да не се смешкаш?“ Момчето изгледа толку изнервирано што за малку ќе прснам во смеа.

„Среде недојдија сме, овде нема никој друг, и затоа како може воопшто да е важно дали е приватен имот или не?“

Момчето стои исто така загледан во мене за момент додека размислува за тоа. „Имаш право. Господе. Што ми е мене?“ Пружа рака, нуди примирје. „Гејбриел Волф“.

„Знам кој си“.

Ме погледнува со очекување во очите, чека да слушне како се викам. Уште не сум расположена да му кажам. Сум слушала како зборуваат за Гејбриел Волф, славното убаво момче од големата куќа, но сега за првпат го гледам во живо. Има добро лице: темни очи со трепки за какви моите другарки би умреле да имаат, брановидна костенлива коса што му паѓа преку челото, остри јагодични коски, елегантен нос. Убавина како благородничка, мислам дека би можела така да се нарече. Носи панталони од твид чии манжетни долу се пикнати во дебели волнени чорапи. Наметнато преку рамена како наметка носи палто од твид со иста боја и дезен, чиј појас се матка лево-десно. Облека на старец. Воопшто не е мој тип.

„Што правеше овде?“

„Барав место каде што ќе седнам и ќе читам“. Ја вадам мојата книга од џебот на палтото – тенко книжуле од Емили Дикинсон.

„Ах, поезија“.

„Звучиш малку разочаран. Да не си повеќе по Вуди-хаус?“

Воздивнува. „Знам што мислиш, но грешеш“.

Повторно се смешкам, не можам да се воздржам.

„Ти да не си читач на мисли?“

„Мислиш дека сум богат глупак без мозок. Дека сум Бerti Вустер“.

Ја навалувам главата настрана и замислено гледам во него. „Мораш да признаеш, многу би му се допаднало како си облечен. Би рекол дека си жива прекраснотија“.

Гејбриел се смее, и лицето сосема му се менува.

„Овие се на татко ми, стари панталони за по риба. Му ги украдов од кутијата во која става стари работи што ќе се продаваат на добротворна распродажба. Немаше да ги облечам да знаев дека до толку ќе се навредиш“.

„Тоа ли правиш, ќе одиш по риба?“

„Да, ене онаму. Ако сакаш, ќе ти покажам“.

„Нели тоа е недозволиво за обичен свет како мене?“

„Знаеш, затоа и мора да дојдеш. Бев неучтив кон тебе, и сега би сакал да се искупам“.

Стојам несигурно пред него. Не сакам да ме фатат во нешто од што тешко ќе се извлечам. А, само барав убаво место да си седнам и да си читам.

Гејбриел повторно се насмевнува, со онаа насмевка која му го менува целото лице. Убав е дури и во облека на старец. „Имам бисквити. Дојди со мене, те молам“.

„Какви бисквити?“

Гејбриел се колеба. „Со крем од ванила“.

Фонтана, оркестар. Езеро, бисквити. Па, и не е толку различно.

„Па, во тој случај...“, велам, и така почнува.

1968 година

Од сите годишни времиња, отсекогаш омилена ми била раната пролет, кога воздухот уште е понижен со студенило, кога птиците се распејуваат и кога на полињата има многу јагниња. Боби беше луд по нашите јагниња. Секоја година ги хранеше напуштените јагниња со шишенце, тоа му беше како работа: не дозволуваше никој да ги допре малечките освен него, еднаш дури и не замина на училиште поради тоа. Беше момче полно ведрина, носеше куси панталончиња преку цела година, сè до зима, и без палтенце, така одеше дури и кога учителката ќе го пратеше дома да земе палтенце и да го облече. Беше златно момче, кога беше малечок толку многу пееше што го викавме Елвис. Беше висок и слабичок, со костенлива коса што му стрчеше нагоре исто како и на чичко му.

Џими го пуштил транзисторот да свири, го слушам од далеку уште пред да стасам до шталата со алуминиумски покрив. На радио свират Битлси. „Здраво и збогум“, пуштено на најсилно. Не е баш како за селска идила, но очигледно му помага во мамурлакот. Го гледам кога влегувам низ портата најгоре на полето: се потпрел со едната рака врз задникот на една овца, ниша со колковите лево-десно, тапка во ритам со левото стапало.

„Каде е Френк?“ велам, а Џими покажува подолу на полето.

Стоиме заедно и го гледаме мојот сопруг како прескокнува преку оградата. Со едната силна рака потпрен врз најгорната пречка, го вивнува телото под прав агол и потоа лета преку неа како олимписки скокач во висина. Го гледам како го прави ова речиси секој ден, но сепак при секоја ваква глетка ме понижува брзо задоволство: она детското во возрасен маж со чиј живот господари напорната работа.

Минува преку полето одејќи кон нас, притоа енергично мафта со рацете во од; дури и одовде знам дека веројатно си свирка нешто за себе. Тоа е Френк, кој е онаму каде што најмногу сака да биде.

Повеќето овци ни се ојагнале, имаме четириесет и шест јагниња за пасење, како и неколку кои уште не излегле од шталата. Овој пат само едно јагне треба да се храни со шишенце и едно кое се родило мртво. Френк и Џими ги прегледуваат бремените овци, ги допираат со дланки преку мевовите за да насетат пробивање, ги прегледуваат одзади за да проверат кога ќе им почне јагнењето. Повеќе е инстинкт одошто нешто друго; ова би можеле да го прават и насон. Џими има мек допир, им зборува на овците додека работи, им дава да каснат бисквитче кога ќе заврши. Френк секогаш брза некаде, со мислите постојано над бесконечниот список работни обврски, со мозокот во кој има премногу работи.

„Може сега да завршиме со мајкиве и да продолжиме со друга работа?“ вели Френк, а Џими превртува со очите.

„Многу сака да заповеда момчево, а?“ им вели на овците.

На овците им стои на располагање поле преку долга удолица, но не се распркуваат многу, секогаш се групираат овде, веднаш до шталата. За околу една седмица, јагнињата ќе се осамостојат повеќе, тогаш ќе почнат да трчаат наваму-натаму, на слабите несигурни ноџиња. Во таа фаза Боби најмногу ги сакаше. Беше момче од фармата, сфаќаше како функционира сето тоа, но секоја година му се кршеше срцето кога ќе стасаше време да се испорачуваат овие бебиња за на пазар.

Не знам кој од нас прв го слуша лаењето. Нагло се вртиме и здогледуваме ловечки пес од мешана раса, со крзно во златна боја, како брзо трча кон нас.

Бездомен пес, без сопственици до него, а трча кон нашите јагниња.

„Бегај оттука!“ Френк се обидува да му го попречи патот на кучето. Висок е над метро и осумдесет, крупен и лут, но песот само го заобиколува во трк и се нурнува право меѓу нашите овци.

А, овците јачат, нивните малечки мекаат од страв; стари се само неколку дена, но насетуваат опасност. Оној пес како во секунда сосема да се менува. Со поцрнети очи, со соголени заби, со телото вкочането од адреналин.

„Пушка, Џими! Веднаш!“ се дере Френк, а Џими се врти и трча кон шталата.

Френк брзо трча, ита кон песот додека и самиот рика како животно, но песот е побрз. Бира едно јагне, го загризува во вратот, му го распарува гркланот. Крвта од јагнето е вјасувачки црвена, липта во јаркоцрвени барички врз тревата. Едно јагне, две јагниња, потоа и три; со истурени утроба како принесени жртви. Сега овците се распрскуваат насекаде, избекумено трчаат да се оддалечат, заслепени од ужас, а нивните малечки се оставени сами.

Трчам кон песот, и самата врескам додека се обидувам да ги приберам јагнињата, но го слушам Џими како вреска, „Бет, тргни се настрана! Помести се!“

И потоа, Френк ме зграпчил в раце толку цврсто што ме притиснал до гради, и чувствувам како срцето силно му бие. Слушам истрел, потоа уште еден, и потоа како песот кратко, бесно завива од болка, и толку. Готово е.

„Проклето, до сто ѓаволи!“ вели Френк додека се повлекува од мене, ми го проверува лицето, ме допира по образот со дланка.

Приоѓаме до песот, сега и тројцата со благи зборови ги довикуваме овците да се вратат, „Дојдете, девојки, ајде“, но овците треперат, блеат и во широк круг ги заобиколуваат мртвите телца на трите јагниња.

Од нигде-никаде, како некое сениште, се појавува момче кое трча преку полето. Малечко, слабичко, во панталончиња. Можеби има десет години. „Моето куче!“ вреска.

Има толку сладок, висок глас.

„Да ти ебам“, вели Џими, токму кога детето го здогледува крвавото купче крзно и крикнува, „Ми го убивте кучето!“

Сега овде е и татко му, задишан и вцрвен во лицето, но едвај поразличен од момчето кое го познавав порано. „Господе Боже, сте го застрелале!“

„Моравме“, вели Френк и покажува кон искасапените јагниња.

Мислам дека Гејбриел нема поим кој е Френк, или барем со кого Френк е оженет, но тогаш се врти и ме здогледува. Само за миг, паника му се прелева преку лицето и потоа се прибира.

„Бет“, вели.

Но, го игнорирам. Никој не се погрижува за детето. Момчето стои до неговото куче и со дланки ги покрива очите, како да сака да го избрише од видик ужасот пред себе.

„Еве“. Во секунда сум до него, му ставам раце на рамена. Потоа клекнувам пред него и го прегрнувам со двете раце. Момчето почнува да липа.

„Само ти плачи си“, вела. „Плачењето ќе ти помогне“.

Момчето сега целото се потпира до мене и гласно завива низ плач, момченце во куси панталончиња во мојата прегратка.

И, така почнува одново.

Судење

Олд Бејли, Лондон, 1969 година

Ништо не можеше да ме подготви за агонијата во која го гледам човекот кого го сакам како седи високо на клупата за сведоци, од двете страни до него стои по еден затворски чувар, а тој очекува да ја слушне неговата пресуда.

Човек обвинет за незамисливо злосторство.

Ниеднаш не погледнува нагоре кон галеријата за со поглед да ми го најде лицето, и ниеднаш не погледнува ниту кон поротата. Не ги набљудува поротниците како што правам јас: јас секогo од нив внимателно го испитувам со поглед додека паниката бие како чекан низ мене, додека се прашувам дали онаа седокоса жена со уморен изглед ќе поверува во неговата невиност. Дали оној средовечен маж облечен во банкарски костум на риги, со сина кошула со бела јака и со бели манжетни, дали токму тој ќе гласа против него? А, оној младичот, со коса до рамена, оној кој изгледа пољубезен од другите, можеби тој ќе биде нашиот сојузник?

Во најголем дел ми се нечитливи, овие седум мажи и пет жени, овие кои во свои раце ја држат неговата судбина. Сестра ми вели дека е добро што има многу жени.

Жените, вели, како по некое правило се посочувствителни. Како да се фаќам за сламка, но еден дел од мене се надева дека жените-поротници можеби ќе ја сфатат онаа страст која нè исфрли од колосек и нè натера да ризикуваме сè.

Судењето почна по месеци во кои се зборуваше за него. Сè во оваа судница како да ја нагласува тежината на нашата ситуација: високата таваница и сидовите со дрвена ламперија; судијата, блескав во црвената одежда и седнат на неговиот стол со висок наслон за грбот, како крал на престол додека гледа во дворјаните пред себе; под него, адвокатите со перики на глава и во црни наметки, разгледуваат низ листовите документи кои ги листаат пред себе додека чекаат да почне судењето; и, судскиот чиновник, тивко надуен, додека стои пред клупата за сведоци и ја кажува онаа објава од која се замрзнува крвта: „Обвинет сте за убиство...“

Клупата за печатот е преполна новинари кои носат палта од твид и вратоврски, а меѓу нив нема ни една жена. И потоа, галеријата, каде седам заедно со Еленор, а седат и сите други обични луѓе, серициии што зјапаат. До неодамна и јас бев како нив, желна по човечка драма. Колку желно го следев скандалот „Профумо“ и во след, судењето на Стивен Вард. Ги помнам, како вчера да ги гледав, фотографиите на кои Кристин Килер и Менди Рајс-Дејвис излегуваат од судот, колку елегантни изгледаа, но на новинарите сепак им успеа да ги деградираат и да ги омаловажат.

Многу е поразлично кога на клупата ондека седи некој кој го сакаш. *Поґледни нагоре. Те молам, сакан мој.* Се обидувам преку телепатија да му го привлечам вниманието, онака како што порано секогаш правевме, но тој гледа втренчено право пред себе, со некакви чудни, празни очи. Единствен знак за јадот што го чувствува сега – што го чувствувал во секој буден миг по она – е вилицата која му е гневно стегната. Можеби на некој отстрана му личи како непријателски тој негов став, но мене ми е познато што е. Единствено ако гневно ја стисне вилицата, може да се воздржи да не заплаче.